

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Om den gammeldanske Rim-Krønike

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 124. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1826_429-txt-shoot-idm787/facsimile.pdf (tilgået 04. maj 2024)

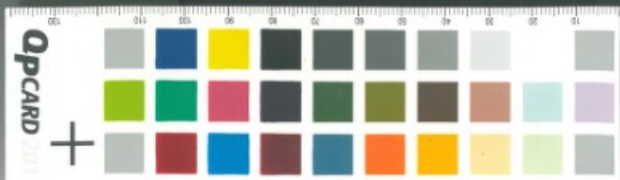
Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

kerle, at den Heilnede Minne regner Xarens efter
 Verdens Skabelse, og nævner Noa med hans tre
 Sønner, Sautug, Abraham, Gideon, Thola, og Je-
 ruel's Folk. Dog selv det er forbi, for vi tet har
 begyndt at lase, og vi mærke ser ikke meer enten
 til Nimerus Videt Kundskab, eller hans øvrige Lær-
 dem, saa vi maa toge det snapt, om vi vil finde
 enten Latin eller Tydsk; thi vel ligger Latinen i
 Ledene: Heligmisfe, Reide, Krugt, Latur, Dagt
 og Par, men det er Noget, vi maae forudsattes at
 have glemt, og dog er saadanne latinske Spor de
 eneste, jeg har kunnet finde i første Afsnit, naar jeg
 undtager dacia og scythia, som unægtelig er en
 aparte Sog, der ikke kommer sproget ved. Som
 det gaar med Latinen, saa med Tydsk, thi ogsaa
 den lader sig vel spore i Ddb, som: brøder, brø-
 færmte, forsaar, forer, forer, forer, Gunk, Fær,
 men det ligger, som man ser, ogsaa dybt, og maa
 som oftest snarere kaldes Tugelschiff, end Tydsk.
 Her kommer egentlig, hvad jeg vilde sige, at i første
 Afsnit, Rende efter min Mening, det ægteste Danst
 i hele Vogen, findes ogsaa en Slump fremmede
 Ddb, og naar vi, i Saadant, fremmede Vab holder
 op at smage os debl, da den endog smagde Amtsch
 i det Worm, der dog ellers lode den, saa forsvindelig;
 men Høfsten er den, at i første Afsnit sester man
 paa Nierelven, paa Island, og paa England, uden
 derfor at glemme Rødenlandet, og i sidste Hæder
 man hjemme som Tugel, og træder op for sig med
 udlændiske Retter. Mig undrer det derfor ser ikke,
 haade i første og andet Afsnit, at finde en best Ddb.
 Ddb, jeg ei kan give deres Ddb. Sedde; thi det er
 i mine Dine gamle, bedendte Krabater, der lige saa-
 vel kan dane hjemme i Nylkegaard som i Spønis-
 land, hvoerlangt de end ligger af Led; men den Skuffe
 i Munko Celler, hvor de kunde ligge som Spøsovere
 til Tydsk-Liden, og da vakked op af saa renfoldig,

og uskyldig en Broder, for at lilles saa gemelig,
 og dog saa paut i Gade-Støtten, den god jeg ser,
 hvad dog neppe vilde lytledes, om man end ikke
 havde faret saa grummelig affed selv med den sidste
 Stump af Munko-Gangen, saa der blev ikke Stern
 paa Stern.
 Men, sat nu, at at saadan Tanke og Tale
 var ibid Sværmerie, sat, at Broder Niels meget
 godt i Slutningen af femtende Aarhundrede kunde
 haade finde og folde paa alle de Ddb, der findes i
 Kroniken, saa er det dog altid mærkeligt, at han
 holdt saa godt til Raade med dem: puttede de atde
 se, af Islandsk og angelschiff Tydskelse, ind i
 den gamle Veste-Vogning, og de ældste Sagn, hvede
 de Alledande imellem hinanden, hvor der bygges
 op og rived ned hvort Ddbist, og tog næsten det
 inter af det gamle Vokab med sig ind i det sats-
 tige Munko-Dag, hvor han østede at ende sine Da-
 ge, og gjore Vab paa Tydsk for sine Danst Synder.
 Saameget er nemlig vist, at end (unde), arg,
 besat, besaaden, Brynie, drag, Dull, Duff, Enne
 (Pande) seirsk, Hylke, ind, Gass, gats aa, gats
 en, Gjas, gades paa, *) Hærbeg, Hæg, Hæfser,
 Hylken, Lav, mere (s), overvatted, Høge, Hølgøem,
 Etkidhar, Stoff**, Stembid, Stesnat, Stege,***)
 Sund, (Hæder), stegn, Thøgned, Telt, Lærne,
 tørofig, udlændisk, uqvem, Utaal, vederfer, Herve,
 udgjor en Hæl mere og mindre fremmede, men dog
 nordiske Ddb, som jeg neppe faaer den Skam, man
 finder mange af efter S. 63. end lige da efter S.
 222, hvor man er sei nok, ikke blot for dem, og for
 de mangfoldige, Mellem-Afsnittet enten har til-
 *) Maaffe er ellers gædet derpaa en Tydskell for: læ-
 des (Hæder) heraan, thi det er Meningen S. 44.
 **) Stoff er ellers Guld, til Hæffe, i m. Hæstia ser i
 det gamle Vocabular, under alindere, dietarian, jorai,
 jorai, indram.
 ***) Maaffe findes dette Ddb dog S. 110., saa at der er
 Præpositionen ad, som: ung ved Hæret.

følles med Gørse, eller har for sig selv, men ogsaa for mangfoldige øgte Danske Døds, som kunde hvide sig godt paa de forfaldne Sager, havde sin Himmelen saa vist haat dem i Manden, som han havde dem ved Haanden, da han fattede Kraniken. Horn fulde saaledes troe, at Død, og Uderst, som: Uderst-Lid, Uderst-Mær, Uderst-Vei, Uderst-Navn, Hals, Helte, bispide, betids, Blomster, dobbelt, Dømt, Udeligt, Fotte, flatte, Godspor, forglemt, formærke, Forstander, fortænt, forvart, fote, gavmlid, Gæmtilhed, Guddom, Guddoms-Nøst, Hørd, Hebred, Hærd, Hætt-Vled, besaarlig, Hørd-Mær, hærde, Hørd, Karl, Kampen, levende Færd, Lyd og Nød, *) Manddoms-Rom, mæsten, Nidre-Nat, Nid, Nøst, Nøsttaat, pædeligt, Regnskab, det røde Gulb, **) Samfund, sibe op, sibe (v), Skerm, Skabne, sig, Stæad, strax, Tant, Tind, Tolt, træff, ***) Iverdmød, Tærn, Udlanding, unættelig, unødt, utal, nemmelig, velhaart, velstige, Velsigelse, Wiisdom, vittetlig, Wærdighed, Wærse, ydelt, ydelig, ****) at saadanne Døds fulde hænd i den første Gierding af en Alm-Kranike, og saa aldrig mere, og kan det paa anden Maade end ved Penna-Stiffe, være gaaret naturligt til, da er det intet Under, jeg taal-ker i Taaget om disse Ting; thi da har jeg intet andet Begreb om, hvad det er at leve en Bog. Nu som til Dødsfald bemærker jeg da, at selv de mærkelige Døds, der kommer igien, sesinder enten mildt

*) Lid er det vel altsammen Naf af, og det flader man indlem paa, men de forinde sig aldrig mere til det yndede føde i Døds og Nød.
 **) Naf S. 30: flader man det røde Gulb, siden flader man kun rødt med blod. (S. 137) og man tilfødt være glad ved rødt at se det røde Stærk. (S. 231) *sic ut supra manum, etc. traque gloria mundi.*
 ***) Rutcherest (S. 21) er ganske upaatværlig fuld stræff, har, da ene det passer paa Bogstærne, og med Svogter fulgte Wærdighed.
 ****) Wærdig er adelig S. 22. Et Thing findes S. 154, i lands-Ting; saar jeg vel lige, jeg har leet.

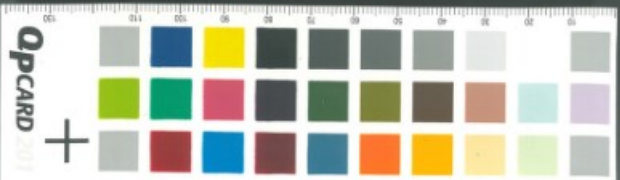
i Bogen, eller møde os til Slutning kun som Gjernførd, saa fremmede i Grundten for sig selv, som det Bl og Hørd, Kong Christian sende Erik af Demmen, er for det Bl og Hørd, hvo paa Kong Hunding ved Jost til Glas, da han druknede sig i Nid-Kæret. (Fortællt.)

Om Dødensslåger og hans Værker.

(Af Philip Mayers Theorie und Literatur der deutschen Dichtungsarten. Wien 1820.)

Adam Dødensslåger, Professor i Wsketisen ved Kiøbenhavn's Universitet, Medlem af Dannebrog et en af den nyere Lids mest andagte dramatiske Digtere. Hans Fødsel er i Danmark, hvilket, som overhovedet hiet det skandinaviske Færd, han har fortværligt ved digteriske Wærdigheder af de skandinaviske Sogare; i alene Danmark, men ogsaa Fødsland for regne dem blandt sine Digtere, da hans Løds-Rening synes at være afgjort tydeligt tydeligt Dannelsen betegner dem næsten ordalt, og næsten alle hans Værker er enten oprindelige først skrevne paa tydeligt, eller dog snar efter bleve oversatte. Han gienntog med to Gange Frankrig, Italien og Fødsland, med Undersøttelse af den danske Regiering. Det første Værk, som blev bekendt af ham i Fødsland, er Madhus eller Trykklampen, (1808) **, et dramatisk Gjenstykke i to Acte, hvilket ved sin nye vakkelse Fane og ved Ammens Wærdigt (i ved Uforfætt) minder os om Shakespeares Genius. Endnu mere berømte hiet hans Tragedier, Polkastoff, som flader den nordiske Wilhelm Tell's Historie med kraftige, sande, store dramatiske Træk. Gafon Tæst, hvortil Dødensslågers Geie over Dødensslåger flader; Kret og Valborg, der i Døds. Kretse og poetisk Nidtem paa en Maade

*) Dette saar dog ikke altsidst afgjort, og lader sig i det mindste hveten bevise med hans nordiske Tragedier fra Døds Jant til Erik og Kret, eller med hans opiske Værker, hvortil Ammens er næst, fra Helge til Kretens Gudet, et hiet med Madhus eller Færd.
 **) Heri toser de Wærdigt, med Undtagelse af Gørd og den i Sødderet, der alle Dødensslågers øvrige Værker først skrevne paa dansk og siden efter enten af ham selv eller andre oversatte paa Tydeligt.
 ***) Hørd Wærdigt, uden Udgave, 1820.

skædet med Fortse, eller har for sig selv, men ogsaa for mangfoldige andre Danske Døds, som kunde hvalde sig godt paa de forskellige Sager, havde sin Dime ren saa vist haart dem i Munden, som han havde dem ved Haanden, da han sattede Kvanterne. Horn skulle sandedes troe, at Det, og Udret, som; Udret-Lid, Udret-Meen, Udret-Vei, Udret-Naab, Balge, Velte, bspilde, betids, Blomster, dobbelt, Dømmet, Endelig, Fotte, Flatte, Fodspor, forglemt, formarkte, Forhandler, fortient, forvaar, fole, gavmlid, Gavnighed, Gubdom, Guddoms-Naab, Hoon, Heibred, Horeld, Hvirre-Vied, Hveradig, Honeb-Maater, haide, Hvidid, Karl, Kampen, levende Jærd, Lyd og Nod, *) Raadbons, Rom, mesten, Midie-Nat, Med, Møstet, Norenaat, ppydeligt, Regnskab, det gode Guld. **) Samsund, sibe op, Side (v), Skiert, Skabne, sig, Stead, strax, Tant, Thing, Tolt, træff. ***) Ivertimod, Tærn, Udlandning, unyttelig, unødt, urædd, utal, nemmelig, velhaart, velisige, Vefsigelste, Wiidom, vitterlig, Wardighed, Warke, yverst, ædelig. ****) at saadanne Døds skulde hindre i den første Jierding af en Alm-Kvanter, og saa aldeis mere, og kan det paa anden Maade end ved Penna-Stiffe, vate gænet naturlig til, da er det intet Under, jeg taal, ser i Tanget om disse Ting; thi da har jeg det intet Begreb om, hvad det er at Reide en Bog. Kun som til Overfod bemærker jeg da, at selv de mærkelige Døds, det kommer igien, forfinder enten mild

*) Døds er det vel allegne Nak af, og Lyst stæder man indlem paa, men de forinde sig aldeis mere til det værdige føde i Døds og Nod.
**) Kun G. 10: stæder man det røde Guld, siden stæder man kun rødt med Døds. (G. 137) og man tilligede vate glad ved rødt at træffe de røde Steen. (G. 231) in unquam manuum, etc. trausit gloria mundi.
***) Nat. chrest. (G. 21) er ganske upaaterligelig fuld stræff, har, da end det passer paa Bogstæne, og med Stærke ser fulgte Bertraalste.
****) Værlig er ædelig G. 22. At Thing findes G. 154 i lands-lyng; saar jeg vel sigt, jeg har seet.

i Bogen, eller møde os til Slutning kun som Gjern- færd, saa fremmede i Grundten for sig selv, som det Bl og Hved, Kong Christian sendte Grev af Demmern, er for det Bl og Hved, hveepaa Kong Hunding ved Golv til Guld, da han druktede sig i Midt-Kæret. (Berlættet.)

Om Dødtenschläger og hans Værker.
(Af Philip Mayers Theorie und Literatur der deutschen Dichtungsarten. Wien. 1820.)

Adam Dødtenschläger, Professor i Wittenen ved Rietenhøns Universitet, Medlem af Danneberg et en af den nye Tid's meest aarbtige dramatiske Digtere. Hans Fødsel er i Danmark, hvilket, som ovennævnt her ved skandinaviske Næben, han har fordeligt ved digteriske Værdedisse af de bedste danske Sogare; i at om Danmark, men ogsaa Tøftland's to regne ham blandt sine Digtere, da hans Jants-Reming synes at vate afgjort tydsk **) tydsk Dannelses betegner ham næsten ovtalt, og næsten alle hans Værker er enten oprindelige først skrivne paa tydsk **) eller dog snar efter bleene oversatte. Han gjenmerkede to Gange Frankrig, Italien og Tøftland, med Undersøttelse af den danske Regjering. Det første Værd: som blev bekendt af ham i Tøftland, er Madhus eller Trøftlamgen, (1808) ***) et dramatisk Værd: i to Døds, hvilket ved sin ægte varelse Tene og ved Minnets Behandling (i ved Uforlelsen) minder os om Shakespeares Genius. Vidna mere berømte hede hans Tragedier: Valkastet, som Alder den nordiske Wilhelm Tell's Hise med kraftige, sande, store dramatiske Træk: Gæfve Tæll, hvort Chiekkendemens Geie over Dødtenshede stredes; Kret og Valdberg, der i Dødt: Føttelse og poetisk Nidtem paa en Maade

*) Dette saar dog ikke aldeis afgjort, og taber sig i det mindre hvedes bevis med hans nærbste Tragedier fra Gæfve Tæll til Grev og Krel, vate med, hans oplyste Værd: hvortil Almet er varelste, fra Helge til Hertens Gubet, ti heller med Abbin eller Hveren.
**) Hvi toer de Værd: feil. Med Undtagelse af Gørrer: 1810 og Den i Gøttard, er alle Dødtenschlägers øvrige Værker først skrivne paa dansk og siden efter enten af ham selv eller andre oversatte paa Tydsk.
***) Des Brodhaus, uden Udgave, 1820.

